

Gitana Puzinienė Vilma Petrošienė

Mokyklinio menų (šokio) brandos egzamino

KŪRYBINIO DARBO APRAŠO

REKOMENDACIJOS

Skirta abiturientams, pasirinkusiems menų (šokio) brandos egzaminą

Parengta metodinė priemonė, kurioje patariama, į ką atkreipti dėmesį ir nuo ko pradėti darbo aprašą, yra skirta mokiniams, pasirinkusiems laikyti menų (šokio) brandos egzaminą. Tikslas buvo pateikti susistemintą informaciją, padėsiančią rašyti kūrybinio darbo aprašą. Tikimės, kad pateikti pasiūlymai ir paaiškinimai suteiks žinių ir padės parašyti gerus šokio egzamino kūrybinio darbo aprašus. Linkime kūrybinės sėkmės!

Autorės

Rašto darbas – tai tekstinis dokumentas, kurio turinį ir apimtį lemia pobūdis ir tikslas. Ugdymo procese rašto darbai užima itin reikšmingą vietą, nes jie padeda formuoti mokinių savarankiško darbo įgūdžius, suteikia galimybes tobulinti minčių reiškimo įgūdžius raštu, mokyti pasirinkti, analizuoti ir sisteminti darbui parašyti reikalingą informaciją. „Gebėjimas reikšti savo mintis raštu – labai stipriai veikia mūsų mąstymą“ (Zita Nauckūnaitė).

Rašant rašto darbą, privaloma laikytis informacijos etikos bei esminių padarumo principų: turi būti pateikiama tik egzistuojanti informacija; pateikiant svetimas mintis, privaloma nurodyti autorių. Rašyti reikia dalykine kalba, moksliniu stiliumi. Vengti buitinės kalbos, publicistinių intarpų, nereikalingų emocijų reiškimo.

Vertinant mokinių rašto darbus ir nustačius, jog jie neatitinka metodinių nurodymų, darbai gali būti: gražinami trūkumams pašalinti, įvertinami mažesniu balu arba, atsižvelgiant į trūkumus, įvertinami neigiamai arba nevertinami.

Pradedant rašyti darbą rekomenduojama sudaryti darbo planą, kuris vėliau paverčiamas darbo turiniu. Jame nurodoma darbo struktūra, t. y. darbo visų sudėtinių dalių pavadinimai ir puslapiai. Kūrybinis procesas turi vykti kartu su darbo aprašu. Nerekomenduojama, pirma sukurti šokį arba mokyti pasirinktų šokių atlikimo, o po to pradėti rašyti darbo aprašą. Abu procesai turi vykti kartu.

Turinyje detalai atskleidžiama darbo struktūra. Įvadas, išvados, literatūra bei priedai nurodomi kaip savarankiškos struktūrinės dalys, bet nenumerojamos. Turinyje turi būti pateikti visi skyriai, poskyriai, skyreliai. Skyrių, poskyrių ir skyrelių pavadinimai turi būti trumpi, aiškūs ir atitikti nagrinėjamos problemos esmę. Aprašas rengiamas, vadovaujantis reikalavimais, pateiktais „Egzamino reikalavimai“ skiltyje „Kūrybinio darbo aprašas. Vadovo ir komisijos vertinimo lapas“.

KŪRYBINIO APRAŠO ĮVADAS

Įvade pateikiama kūrinio idėja, jos kilmė, sumanymas ir reikšmingumas. Šokio kūrybos apraše pateikiama šokio idėja – tai, ką moksleivis nori parodyti, pasakyti, transliuoti žiūrovui, savo sukurtoje kompozicijoje. Kodėl pasirinkote būtent tą, o ne kitą temą? Aprašyti jos sumanymą ir reikšmingumą ir įsivertinant savo gebėjimus.

Reikia perteikti šokio idėją, išsamiai pagrįsti atliekamų kompozicijų pasirinkimą ir jų interpretavimą. Nurodomas atliekamų kompozicijų autorius, sukūrimo aplinkybės, vieta, laikotarpis.

KŪRINIO TECHNIKA, FORMA, IŠRAIŠKOS PRIEMONĖS, STILIUS, ŽANRAS

Labai svarbu žinoti, ką norite parodyti, pasirinkdami šokio žanrą. Pasitarę su mokytojais, pasirinkite šokio žanrą, kuriame atsiskleistų stiprioji jūsų gebėjimų pusė. Domėjimasis pasirinktu šokio stiliumi ir judesių išplėstinė analizė padės atskleisti kūrinio reikšmę. Pvz.: jei kuriate šiuolaikinį šokį, tai turite atskleisti šokio mintį tiksliais, konkrečiais judesiais. Patariame darbe aptarti apie tai, kad šokio stiliai gali būti skirtingi, gali būti panašūs. Todėl svarbu žinoti pagrindinius šokio žanrus. Juos galite rasti čia:

https://smp2014me.ugdome.lt/index.php/site/mo/mo_id/422

Išsirinkę norimą šokio žanrą argumentuokite, kodėl pasirinkote būtent gatvės šokį, o ne, tarkim, pramoginį šokį. Kuo šis žanras jums yra įdomus ir kodėl norite jį geriau pažinti?

Jei norite jungti du muzikinius kūrinius, reikia įsitikinti ar tikrai to reikia, gal geriau pasirinkti kitą muziką, kurioje būtų ir pakilimas, ir atomazga. Pasirinkdami šokio kompoziciją turite žinoti, kaip ją galima atlikti: solo, poroje, grupėje.

Pradėkite nuo kompozicijos eigos: aiški šokio pradžia, vystymasis, kulminacija ir atomazga (pabaiga). Tiksliai pasirinkite judėjimo kryptis: tiesiai, įstrižai, aplinkui, atgal. Išnaudokite erdvę pritaikydami sukurtus judesius.

Pagalvokite apie lygius: apačia, vidury, viršus. Pasirinkite tinkamą kostiumą, kuris netrukdytų šokti, padėtų sukurti vaizdą ir atrodytų estetiškai. Jei atliksite kitų autorių šokius, turėkite atsakymą: kodėl juos pasirinkote ir kodėl jie patinka?

STILIAUS IR ŽANRO IŠTAKOS, SAVO KŪRINIO ĮSIVERTINIMAS

Šioje dalyje turėtų išryškėti, kas mokinį įkvėpė pasirinkti norimą šokio žanrą bei kurti šokio kompoziciją. Perskaičius darbą turi paaiškėti, kaip mokinys įsivertina savo sukurtą kūrinį Lietuvos ir pasaulio žymiausių šokio atstovų kontekste. Kokie svarbiausi aspektai pastūmėjo sukurti savo arba atlikti kitų autorių kompozicijas. Paminėti kur sėmėtės idėjų, kurdami šokio veikėjo charakterį. Gal žiūrėdami šokio spektaklį, filmą ar apsilankę parodoje? Atskleisti iš kur kilo mintys panaudoti būtent tokius judesius, gal iš matyto muziklo, gal teko dalyvauti arba šokti šokio spektaklyje?

Darbe turi atsispindėti ne tik Lietuvos, bet ir kitų pasaulio šalių to žanro šokių kūryba. Pvz: jei pasirinkote šiuolaikinio šokio žanrą, reikia ieškoti apie jį literatūros, žiūrėti šokio spektaklius, kino filmus; išsamiai išanalizuoti žanrą, kad kuriant kompoziciją būtų aišku, ką reiškia atliekami judesiai; suprasti kokią įtaką pasirinktas žanras padarė Lietuvos ir užsienio choreografų kūrybai; nekopijuoti faktų iš „Vikipedijos“, o pateikti savo mintis.

KŪRYBOS DARBO KONTEKSTAS (ANALOGŲ ANALIZĖ)

Šioje dalyje turėtų išryškėti, ką mokinys įžvelgė. Kaip atskleista šokio idėja? Kokios priemonės išryškėjo jo kūrybiniame darbe? Kas įkvėpė mokinį? Gal tai yra pastebėta šokio siužetinė linija, o gal grimas, kostiumas ar jo detalės. Reikėtų išanalizuoti pasirinktą, dviejų to pačio arba skirtingo laikmečio choreografų kūrybą. Renkant medžiagą apie choreografų kūrybą, pravartu nelyginti, o pabrėžti jų unikalumą, išskirtinumą ir kas juose žavi. Nereikia rašyti biografijos, reikia pasirinkti, kas svarbiausia, ir tai pateikti. Rašant darbą pateikiama medžiaga turi būti konkreti ir pateikiami svarbiausi dalykai. Atskleisti darbe, kokie pojūčiai atsiranda analizuojant choreografų kūrybą. Pvz: pasirinkta tema „Nelaiminga meilė“, gal paanalizuoti, kaip ši tema atsispindi V.Šekspyro šokio spektaklyje „Romeo ir Džuljeta“, kokia meilė vaizduojama šokio spektaklyje „Altorių šešėlyje“?

Pravartu atskleisti, ar turi sąsają nagrinėti spektakliai su jumis pačiais, kaip ta meilė atsispindi jūsų kūryboje. Gal įžvelgiate ir kitą meilės pusę, kurią norite perteikti? Nebūtinai taip, kaip matytuose spektakliuose, galite pateikti ir kitokį sumanymą.

Šioje dalyje reikėtų remtis stebėjimo, vertinimo ir analizavimo kompetencijomis, kurios yra vidurinio ugdymo meninio ugdymo šokio bendrosiose programose:

„Šokio stebėjimas, interpretavimas ir vertinimas (suteikia mokiniams galimybę stebėti įvairius šokio reiškinius (šokio kompozicijas, spektaklius, šokio šventes, koncertus, festivalius ar kt.) ir nagrinėti juos asmeninės patirties bei estetinių išgyvenimų požiūriu, vertinti meninius sprendimus, remiantis bendrosiomis kultūros žiniomis, studijuoti šokio istorinę raidą bei šių dienų šokio aktualijas)“ https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/vidurinis-ugdymas/Meninis_ugdymas_6_priedas.pdf

IŠSAMI KŪRYBINIO DARBO ANALIZĖ

Šioje dalyje aprašomas kūrybinio darbo procesas. Paaiškinama, kaip vyko muzikos paieška, kokias išraiškos priemones naudojote? Jei ieškant muzikos buvo keli variantai, tačiau kodėl išsirinkote labiausiai, jūsų nuomone, tinkamą. Kur sėmėtės idėjų kurdami šokio kompoziciją? Pvz: matėte šokio įrašą, kuris jus įkvėpė. Svarbu paminėti, kaip atskleidėte idėją, ar atlikdami šokio žingsnius, naudojote savo kompozicijoje lygius, šokio judesių greitį? Turi būti paminėta, kas atlieka šokio kompoziciją? Paaiškinkite, ar ją atlieka vienas asmuo, ar grupė, ar duetas, ir kodėl pasirinkote tokią formą?

Su kokiomis problemomis susidūrėte kurdami šokio judesius, kaip pavyko juos jungti į vientisą, Jūsų sugalvotos minties kompoziciją? Kas labiausiai pavyko kūrybiniame procese? Svarbu paminėti, kokie bus kostiumai, kur sėmėtės minčių? Kokiuose leidiniuose ar interneto puslapiuose radote, ar patys sukūrėte šokio kostiumo eskizą. Nepamirškite šioje dalyje pateikti priedų (kūrybinio proceso nuotraukų, filmuotos medžiagos).

IŠVADOS

Išvados – viso darbo apibendrinimas. Pateikiamos glaustos, argumentuotos, konkrečios išvados, kurios siejamos su darbo aprašo įvade iškelto tikslu ir uždaviniais. Išvados tekste gali būti numeruojamos.

Kadangi ši dalis yra viena iš svarbiausių (kartais darbai pradedami skaityti, būtent nuo išvadų), tai joje turi atsispindėti viskas, kas buvo atlikta.

Sau ir kitiems atsakykite į klausimus:

1. Kūrinio idėja. Ar ji atskleista?
2. Kokias technikas naudojote ir atlikote?
3. Kokių gebėjimų šis darbas pareikalavo iš jūsų?

4. Kaip save įsivertinate? Kokie jūsų gebėjimai atsiskleidė?
5. Kokie yra Jūsų pasiekimai atliekant šį darbą? (ko išmokote, ką patobulino?)
6. Ką patyrėte kūrybinio proceso metu? (išgyvenimai, sunkumai, trūkumai...)

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Kiekvienas tekste nurodytas informacijos šaltinis turi būti pateiktas literatūros sąrašė. Netikslinga šiame sąrašė nurodyti šaltinių, kurie nepaminėti darbe. Literatūros sąrašė turi atsispindėti mokinio perskaityti ir naudoti informacijos šaltiniai, kurie leido suformuoti platesnę sampratą apie tiriamą darbo temą.

Literatūros sąrašė pateikiama literatūra :

1. Turi būti numeruojama.
2. Rašoma pagal abėcėlę.
3. Nurodomas autorius.
4. Straipsnio arba knygos pavadinimas.
5. Leidimo vieta ir metai.
6. Tikslus internetinio puslapio adresas. Kada žiūrėta prieiga per internetą?

PRIEDAI

Priedai išskiriami kaip atskira darbo dalis, kuri įtraukiama į darbo aprašo turinį po literatūros sąrašo. Prieduose mokinys turi pateikti rašto darbo aiškinamąją bei papildančią medžiagą, pavyzdžiui: nuotraukos, eskizai, stebėtų analogų sąrašas, koncertų, spektaklių, filmų fragmentai, šokio aprašas, mokinio proceso laikaraštis ir pan. Kaip priedas gali būti pateikiama ir vaizdinė medžiaga, iliustruojanti darbo procesą. Kiekvienas naujas priedas turi būti pateiktas naujame A4 formato lape, tačiau nė vienas priedas neįtraukiamas į bendrą darbo puslapių numeraciją.

ESMINĖS KLAIDOS RUOŠIANT RAŠTO DARBĄ

Galima išskirti šias dažniausiai pasitaikančias rašto darbo klaidas:

- darbas parašytas nerišliai – mintys padrikos, naudojami skirtingi rašymo stiliai, darbo dalys, nėra atskirų darbo dalių loginio ryšio. Visi šie argumentai įrodo, kad darbas nėra pakankamai kokybiškas, jį sunku suvokti, komisija darys išvadą, kad jis nėra „vientisas“;
- rašybos ir skyrybos bei stiliaus klaidos;
- darbo įforminimo klaidos, dėl kurių darbas negali būti vertinamas teigiamai;
- nesilaikoma formaliųjų darbo rengimo reikalavimų. Visi šie reikalavimai privalo atsispindėti darbo turinyje;
- nėra aiškiai suformuluoto įvado. Darbo įvade būtina sutelktai pristatyti svarbiausius darbo elementus – nagrinėjamas problemas ir jų aktualumą, darbo tikslą, uždavinius bei kitus elementus. Problema, kad daugelis mokinių nesugeba sutelktai pristatyti savo darbo įvado. Įvadas turi būti ne tuščių deklaracijų rinkinys, o glausta viso darbo santrauka;
- nėra išskirtos išvados. Darbo išvados turi atspindėti apibendrinimą, kurį galima pateikti vertinant gautus rezultatus.

NAUDOTA LITERATŪRA

Jautakytė, Ž. (2014). Vertinimas mokymuisi: menų brandos egzaminas
https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/12/4183_Rekomendacijos_del_kurybinio_darbo_apraso.pdf

Nauckūnaitė, Z. (2016). Menų mokyklinis brandos egzaminas: kūrybinio darbo aprašo rengimo ypatumai. Virtuali edukacinė biblioteka.
<https://www.youtube.com/watch?v=BK8Z8-ywgeM>

Vidurinio ugdymo bendrosios programos. Meninis ugdymas. Šokis (2011).
https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/vidurinis-ugdymas/Meninis_ugdymas_6_priedas.pdf

Šokio žanrai

https://smp2014me.ugdome.lt/index.php/site/mo/mo_id/422